

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.80.2.1>

Н. А. Олійник

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

В. М. Шаргородська

викладач англійської та німецької мови
Відокремленого структурного підрозділу
технологічно-промислового фахового коледжу
Вінницького національного аграрного університету

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті наведено обґрунтування використання мобільних програм в освітньому середовищі під час вивчення іноземних мов. Як зазначають автори, впровадження мобільних технологій добре поєднується зі стратегічними освітніми цілями Нової української школи. Особливу роль мобільне навчання відіграє в оптимізації процесу викладання іноземних мов, оскільки має широкі можливості не тільки під час здійснення контролю та адміністрування навчального процесу, а й під час організації індивідуальної та групової роботи учнів. Аналізуючи дослідження, присвячені особливостям впровадження мобільних технологій в освітній процес вивчення іноземної мови, автори доходять висновку, що навчання за допомогою цих технологій поки що не має широкого практичного застосування, а дидактичних принципів інтеграції мобільних технологій в освітній процес не виявлено, оскільки це явище є інноваційним, однак досить швидко розвивається. У статті описуються дидактичні можливості мобільних додатків, а також наводяться приклади тих із них, які можуть бути використані як доповнення до традиційного уроку іноземної мови у молодших класах. Автори статті зазначають, що роль педагога, як і раніше, залишається головною та першочерговою. Адже тільки вчитель знає, як об'єднати їх у систему, використовуючи переваги кожного з них для отримання позитивного результату. Дозволяючи використання мобільних пристроїв у класі, вчитель не просто розширює можливості навчального процесу, а й спрямовує його в потрібне русло, мотивує дітей до вивчення іноземних мов, розвиває пам'ять, увагу, креативність, а також привчає до самостійності. Вибір правильної програми може змінити погляд дитини на процес навчання загалом. Автори стверджують, що для успішної реалізації впровадження мобільних додатків у процес вивчення іноземної мови необхідно розробити систему критеріїв для вибору якісних мобільних додатків, які варто використовувати учням молодшого шкільного віку. Мобільні програми можна використовувати для аудиторної та позааудиторної роботи як доповнення до вже розроблених та апробованих курсів, а також для самостійної роботи та вивчення іноземної мови.

Ключові слова: мобільні програми, освітнє середовище, іноземна мова, мотивація, дидактичні принципи, нові інформаційні технології, електронне навчання, організація навчального процесу, мобільне навчання.

Постановка проблеми. Пошук оптимальних шляхів мотивації учнів до навчання, підвищення їхньої розумової активності, формування вмінь практичного і творчого використання отриманих знань є одним із актуальних завдань початкової освіти. Сьогодні вчитель початкових класів повинен вміти використовувати такі педагогічні, комунікативні та інформаційні технології, які сприяли б розвитку в учнів пізнавальної активності, самостійності, а також формуванню та розвитку ключових компетентностей. Серед таких техно-

логій є технологія мобільного навчання з використанням додатків для мобільних пристроїв. Мобільні пристрої, зокрема смартфони та планшети з доступом до Інтернету, стали невіддільною частиною повсякденного життя для багатьох людей. Особливої популярності вони набули в учнівському середовищі, ставши засобом для зв'язку із зовнішнім світом та надавши доступ до будь-якої інформації в будь-якому місці. В умовах перебудови Нової української школи освітній процес вимагає кардинальних змін через активне

впровадження в освітній процес різноманітних інформаційно-комунікаційних та мобільних технологій [4, с. 75].

Вперше електронне навчання з'явилося ще наприкінці 80-х – на початку 90-х років. Широке розповсюдження мобільних телефонів та зростаюча доступність інших персональних бездротових пристроїв змінюють можливості навчання з використанням смарт-технологій. Останнім часом з'явилася велика кількість спеціалізованих освітніх програм для гаджетів, тому варто розглянути можливість використання таких мобільних додатків в освітньому процесі початкової школи. Використання мобільних технологій добре поєднується зі стратегічними освітніми цілями, такими як покращення успішності учнів, індивідуалізація в навчанні, підтримка здібних учнів, інклюзивна освіта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Впровадження мобільних засобів навчання в освітній процес в Україні пов'язане з дослідженнями таких учених, як В. Биков, М. Жалдак, В. Ключко, Ю. Коровайченко, С. Семеріков, та Ю. Тріус. Особливості навчання в умовах мобільного навчання з використанням персональних мобільних пристроїв досліджували І. Карполенкова, Н. Рашевська, О. Самойленко та інші. Процес вивчення іноземних мов за допомогою мобільного навчання нині перебуває у стадії стрімкого розвитку, цією проблемою займалися: М. Антронова, І. Кроткова, Н. Сарновська, Ю. Чистова. Однак, попри великий інтерес дослідників, навчання за допомогою мобільних технологій поки що не має широкого практичного застосування, а дидактичних засад використання мобільних технологій в освітній процес не виявлено. Досліджуючи питання впровадження мобільних технологій як засобу навчання у процесі вивчення іноземної мови, Т. Ворона та А. Корягіна відзначають, що завдяки розширеним можливостям цих технологій вони мають велику перевагу порівняно із традиційними методами навчання та можуть розглядатися як ефективний інструмент реалізації комунікативного підходу [1, с. 58].

У роботі Л. Горбатюк, Н. Кравченко, Г. Алексеєва робляться спроби виявлення дидактичної сутності мобільних засобів навчання на заняттях із професійно орієнтованої іноземної мови. На думку авторів, за допомогою мобільного навчання можна вирішити низку проблем, що завжди існували в іншомовному навчанні, завдяки забезпеченню миттєвого доступу до необхідної інформації, розширенню можливостей дистанційного навчання, проведенню різноманітних опитувань та тестів з іноземної мови за допомогою мобільних пристроїв [2, с. 152].

Проте аналіз останніх досліджень показав, що сьогодні вчені розглядають мобільне навчання як

один із можливих напрямів змішаного навчання, який зараз активно впроваджується в освітній процес Нової української школи. Високий рівень розвитку мультимедійних сервісів, мобільного Інтернету та наявність технології WI-FI у більшості загальноосвітніх шкіл дає можливість запровадити мобільне навчання у закладах загальної середньої освіти.

Мета статті полягає у розкритті основних можливостей упровадження мобільних технологій у систему іншомовної освіти, обґрунтуванні доцільності цієї технології з метою підвищення мотивації учнів, удосконалення мовних, граматичних і лексичних навичок, організації самостійної роботи учнів.

Виклад основного матеріалу. Єдиного визначення терміна «мобільне навчання» не існує, оскільки цей феномен перебуває у стадії стрімкої еволюції, але у широкому сенсі «мобільне навчання» можна визначити як використання персональних портативних комп'ютерів та бездротових мобільних телефонів для покращення, підтримки та розширення можливостей викладання та самостійного вивчення мови. У сфері іншомовної освіти мобільне навчання є особливою формою організації освітнього процесу, що здійснюється за допомогою мобільних пристроїв зв'язку, під час якого учні розвивають та вдосконалюють мовленнєві навички та вміння, підвищують рівень комунікативної та соціокультурної компетенції у будь-якому місці та у будь-який час.

У своїх дослідженнях Т. Гурова, Т. Рябуха, Н. Зіненко, Н. Гостіщева використання додатків для вивчення іноземної мови розділили на три умовні основні групи:

1) мобільні додатки, спрямовані на розвиток мовних навичок, насамперед лексичних і граматичних;

2) мобільні додатки, спрямовані переважно на вдосконалення певного мовленнєвого вміння;

3) універсальні мобільні додатки, призначені для комплексного розвитку іншомовної комунікативної компетенції [3, с. 95].

Розглянемо, які саме можливості мають мобільні пристрої для вивчення та опанування різних аспектів іноземних мов.

По-перше, освоєння нової лексики може супроводжуватися відеорядом та звуком, що допомагає не тільки зрозуміти значення слова, але й одразу ж запам'ятати, як воно правильно вимовляється.

По-друге, завдяки функції розпізнання голосу учні можуть тренувати свої мовні навички, відтворювати текст, записувати його та порівнювати з оригіналом ідеальної вимови.

По-третє, можливість прослухати представлений текст, причому зробити це з різною швидкістю вимови по складах до швидкості, з якою розмовляє носій мови, добре тренує навички аудіювання.

По-четверте, вивчення граматики іноземної мови можливо полегшити за допомогою спеціально розроблених програм, у яких пояснюються граматичні правила, наводяться приклади, а учні можуть попрактикуватися в онлайн-режимі, виконуючи вправи, які миттєво перевіряються, та отримати коментар у разі неправильної відповіді.

Говорячи про можливості мобільних технологій, які відкриваються перед тими, хто вивчає іноземну мову, слід зазначити, що роль педагога, як і раніше, залишається вагомим. Дозволяючи використання у процесі уроку у своєму класі мобільних пристроїв, вчитель не просто розширює можливості освітнього процесу, але і спрямовує його в потрібне русло, дає йому правильний вектор, зосереджується на досягненні мети. Особливо це стосується учнів молодшого та середнього шкільного віку, яким без допомоги вчителя важко орієнтуватися в електронному освітньому просторі. У наш час кількість навчальних додатків величезна, включаючи додатки, які акцентують свою увагу на якомусь одному аспекті мови, одні з них спеціалізуються на граматиці, інші – на збагаченні словникового запасу тощо.

Тільки педагог знає, як об'єднати їх у систему, використовуючи переваги кожного з них для отримання позитивного результату. Наведемо приклади мобільних додатків, які можна використовувати у процесі вивчення іноземних мов молодшими школярами (табл. 1).

Pogg – Spelling & Verbs. Pogg – це весела навчальна гра для iPhone та iPad для маленьких дітей, а також корисний інструмент для розвитку мови дітей. Головний герой гри – Погг, маленький зелений інопланетянин, який може робити різні дії. Погг побудований на відкритому питанні «Що Погг робити зараз?» Це дає змогу дитині вводити все, що їй подобається, і Погг, швидше за все, зможе це зробити. Якщо ввести «біг», то Погг бігатиме, якщо ввести «кухар» – інопланетянин готуватиме! Діти можуть дивитися всі дії Поггса в режимі зображення, який показує кожну дію як піктограму, яку легко натиснути. Гра допомагає легко вивчати нові слова, запам'ятовувати їх та лексично правильно вимовляти [5].

Duolingo: Learn Languages Free – безоплатна платформа для вивчення іноземної мови. У Duolingo є ігрове дерево навичок і словниковий розділ, де можна практикувати вже вивчені слова. Користувачі отримують «бали досвіду» (монети, бали) з вивчення мови, наприклад, після проходження уроку. Завдання уроку вважається виконаним, коли діти виконують усі завдання. За один урок можна заробити 10 балів. Duolingo також має функцію тренування на час, коли дитині дається 30 секунд на відповідь (всього двадцять питань). За кожну правильну відповідь нараховуються один бал досвіду та сім або десять додаткових секунд (час залежить від важкості запитання). За один курс

дитина може вивчити до 2000 слів. Учні розміщуються на конкретному рівні у програмі, що відповідає рівню їхніх знань. Для переходу на наступний рівень дитина повинна отримати достатньо балів. Після проходження всього дерева навичок курсу діти мають можливість продовжити закріплювати набуті навички, переглядати картки зі словами та практикувати мову за допомогою перекладів.

Gus On The Go. Весела дитяча гра, яка допомагає дитині легко вивчити мову. Завдяки чарівній анімації та веселим вправам дитина легко вивчатиме основні поняття лексики за допомогою інтерактивних візуальних та слухових уроків про числа, кольори, форми тощо. Кожен урок – це захоплива гра зі словником, яка допомагає закріпити вивчені дитиною слова протягом уроку. Це весела мультисенсорна подорож на будь-якому iPad, iPhone або iPod Touch.

French Words For Kids. Французький додаток, який допомагає навчитися читати та правильно писати слова. Він містить 240 комбінацій слів, картинок, аудіо, щоб навчитися писати та вимовляти французькі слова. Слова підібрані відповідно до їх фонетичної складності та відповідно класифіковані, починаючи зі слів, які дуже легко писати. Додаток містить 3 рівні складності. Звук, пов'язаний з літерою (фонічний), відтворюється під час дотику до букви. Це чудовий спосіб познайомитися з розмовною французькою мовою на основі орфографічної діяльності за методом Монтесорі, використання рухомого алфавіту для написання слів зростаючої складності, пов'язуючи фонетичні звуки букв із їх письмовим символом [5].

StoryBots – американська дитяча освітня медіафраншиза, найвідоміша за серіалом Netflix «Запитай StoryBots». Бібліотека StoryBots містить навчальні телешоу, книги, відео та музику, створені для того, щоби зробити базове навчання веселим і захоплювати інтелектуальну допитливість у дітей віком від 4 до 9 років [1]. Темі охоплюють широкий спектр тем і включають персонажів під назвою StoryBots, які є крихітними, барвистими роботами, які мають очі на голові, брови, прямокутні тіла, чіткий тулуб круглої форми, який рухається із кожним складом, довгі ноги і кліщоподібні руки, які зображені у формі магніту. Такі герої цікаві дітям, вони із захопленням відповідають на запитання. Вчать правильно формувати питання та легко запам'ятовують нові слова, правильно їх вимовляють.

Діти молодшого шкільного віку легко взаємодіють із будь-якими цифровими пристроями. Внаслідок упровадження мобільних технологій у процес навчання іноземної мови починаючи з молодшого шкільного віку можна буде підтримувати стійку мотивацію учнів до вивчення іноземних мов та привчати дітей до новітніх інноваційних технологій, до саморозвитку та контролю. Це пов'язано з тим, що діти розглядають навчання за

Таблиця 1

Мобільні програми, рекомендовані для вивчення іноземних мов у початковій школі

Назва додатку	Загальний вигляд програми
Pogg – Spelling & Verbs	
Duolingo: Learn Languages Free	
Gus On The Go	
French Words For Kids	
StoryBots	

допомогою мобільних пристроїв як гру і в результаті стають більш мотивованими до вивчення мов.

Вибір правильної програми може змінити погляд дитини на процес навчання загалом та на вивчення іноземної мови зокрема. Що стосується навчання іноземних мов, перевага мобільних додатків полягає у тому, що діти забувають, що вони вивчають щось, їм здається, що вони просто граються. Окрім цього, альтернативні способи навчання допомагають освоювати нові мови весело та більш ефективно.

Безперечно, мобільні програми для вивчення іноземної мови мають численні переваги й дуже різноманітні. Впровадження мобільних технологій в освітній простір сприятиме найефективнішому розв'язанню питань оптимізації процесу вивчення іноземних мов учнями. Цей феномен перебуває у стадії стрімкої еволюції, тому підтверджуючих цю теорію досліджень проведено недостатньо. Проте вже зараз стає вагомим роль учителя у цьому процесі. Необхідно розробити систему критеріїв для вибору якісних мобільних додатків, які можна використовувати учням, починаючи з дитячого садочка.

Висновки та пропозиції. Мобільні технології мають безперечний дидактичний потенціал, який можна і потрібно використовувати в освітньому процесі будь-якого освітнього закладу під час навчання іноземних мов. Мобільні програми можна використовувати для аудиторної та позааудиторної роботи як доповнення до вже розробленого та апробованого курсу, а також для самостійної роботи та вивчення іноземної мови. Ще однією з істотних переваг використання мобільних додатків є додаткова мотивація та стимулювання пізнавальної діяльності учнів, а це особливо стосується молодшого шкільного віку,

тому що навчання в ігровій формі, на основі якої в основному і розробляються мобільні програми, є найбільш продуктивною формою роботи для цього віку та забезпечує високу результативність.

Список використаної літератури:

1. Ворона Т.О., Корягіна А.Ю. Використання мобільного телефону для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Випуск 8. Том 1. С. 57–61.
2. Горбатюк Л.В., Кравченко Н.В., Алексєєва Г.М., Розумна Т.С. Мобільні додатки як засоби формування іншомовної лексичної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 74, № 6. С. 150–162.
3. Гурова Т., Рябуха Т., Зіненко Н., Гостіщева Н. Мобільні додатки як інноваційний засіб навчання іноземної мови. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2019. № 2 (23). С. 92–98.
4. Олійник Н.А., Трачук Н.М. Праксеологічні аспекти професійної діяльності педагога. *Академічні студії*. 2021. Вип. 3, Ч. 1. С. 75–84. (Серія «Педагогіка»)
5. Петрик А. 10 мобільних додатків для вивчення іноземної мови URL: <http://www.uamodna.com/articles/10-mobilnyh-dodatkov-dlya-vyvchennya-inozemnoyi-movy/>.
6. Сарновська, Н. Використання мобільних додатків у вивченні англійської мови студентами закладів вищої освіти. *Мистецтво наукової думки*. 2019. Вип. 8. С. 105–107.

Oliinyk N., Sharhorodska V. The use of mobile applications in the educational process in learning foreign languages

This article provides the rationale for the use of mobile applications in the educational environment when learning foreign languages. According to the authors, the introduction of mobile technologies is well combined with the strategic educational goals of the New Ukrainian School. Mobile learning plays a special role in optimizing the process of teaching foreign languages, as it has ample opportunities not only in the control and administration of the educational process, but also in the organization of individual and group work of students. Analyzing the research on the peculiarities of the introduction of mobile technologies in the educational process of learning a foreign language, the authors conclude that learning with these technologies is not yet widely used, and didactic principles of integrating mobile technologies into the educational process are not identified. Innovative, however, is developing quite rapidly. The article describes the didactic possibilities of mobile applications, as well as examples of those that can be used as a supplement to the traditional foreign language lesson in primary school. The authors of the article note that the role of the teacher is still the main and primary. After all, only a teacher knows how to combine them into a system, using the benefits of each of them to get a positive result. By allowing the use of mobile devices in the classroom, the teacher not only expands the learning process, but also directs it in the right direction, motivates children to learn foreign languages, develops memory, attention, creativity, and teaches independence. Choosing the right program can change a child's view of the learning process as a whole. The authors argue that for the successful implementation of mobile applications in the process of learning a foreign language, it is necessary to develop a system of criteria for selecting quality mobile applications that should be used by primary school students. Mobile applications can be used for classroom and extracurricular work as a supplement to already developed and tested courses, as well as for independent work and learning a foreign language.

Key words: mobile programs, educational environment, foreign language, motivation, didactic principles, new information technologies, e-learning, organization of educational process, mobile learning.